

SK SLOVENSKÁ VERZIA

Názov dokumentu: Etnobotanický prieskum: Copaiba (*Copaifera officinalis*) **Podtitul:** „Tekuté zlato“ Amazónie – Od Jezuitského balzamu po moderné výskumy

Úvod: Strom, ktorý plače liečivú miazgu Copaiba (Kopaiva) je mohutný amazonský strom, ktorý domorodci nazývajú „zázrakom lesa“. Vzácná olejovitá živica (oleoresin) sa získava šetrným navŕtaním kmeňa, podobne ako javorový sirup. Táto zlatistá tekutina je v amazonskej etnomedicíne považovaná za najsilnejšie prírodné antibiotikum a prostriedok proti zápalom.

1. História: Jezuitský balzam Do Európy sa Copaiba dostala už v 17. storočí vďaka jezuitom, ktorí si všimli, že indiáni ju používajú takmer na všetko. V starých lekárskech spisoch sa uvádzala ako „Jezuitský balzam“ a bola hlavným liekom na chronické zápaly priedušiek, astmu a kožné problémy.

2. Koža, Plesne a Zápaly (Aromaterapia a Vonkajšie použitie) Copaiba obsahuje rekordné množstvo **beta-karyofylénu** (seskviterpén), ktorý má silné protizápalové účinky.

- **Pokožka:** Tradične sa potiera na rany, akné, psoriázu a ekzémy.
- **Plesne:** Indiáni ju úspešne používajú na likvidáciu nechťových mykóz a kožných plesní (stačí potierať postihnuté miesto).
- **Bolest'**: Pri masáži pomáha uvoľňovať bolesti kĺbov a svalov.

3. Výskum: „Prírodná chemoterapia“? Biológ Petr Chobot vo svojich prednáškach upozorňuje na fascinujúce výsledky laboratórnych štúdií (in vitro). Živica obsahuje unikátne látky ako **kolavenol** a **kyselina kaurenová**.

- Výskumy naznačujú, že tieto látky môžu inhibovať (brzdiť) rast nádorových buniek, najmä pri karcinómoch pľúc, hrubého čreva a melanómoch.
- V tradičnej medicíne kmeňov sa živica užíva vnútorne (po kvapkách) na liečbu žalúdočných vredov a silných zápalov v tele, pričom na rozdiel od syntetických liekov nepoškodzuje sliznicu žalúdka.

4. Dýchacie cesty a Inkontinencia V peruánskej tradícii sa Copaiba považuje za majstra na dýchacie cesty.

- Užíva sa pri silnom kašli, bronchitíde a angíne (kloktanie alebo potieranie hrdla).
- Zaujímavosťou je jej tradičné využitie pri detskej inkontinencii (pomočovaní), kde podľa etnomedicíny spevňuje močové cesty.

Upozornenie: Podľa legislatívy EÚ je tento produkt často klasifikovaný ako surovina pre aromaterapiu alebo kozmetické použitie. Informácie o vnútornom užití vychádzajú výhradne z tradičnej juhoamerickej etnomedicíny a slúžia na vzdelávacie účely.

PL WERSJA POLSKA

Tytuł dokumentu: Przegląd Etnobotaniczny: Copaiba (*Copaifera officinalis*) **Podtytuł:** „Płynne złoto” Amazonii – Od Balsamu Jezuitów po nowoczesne badania

Wstęp: Drzewo, które płacze leczniczą żywicą Copaiba (Kopaiva) to potężne amazońskie drzewo, które tubylcy nazywają „cudem lasu”. Cenna oleista żywica (oleoresina) jest pozyskiwana poprzez delikatne nawiercanie pnia, podobnie jak syrop klonowy. Ten złocisty płyn jest w etnomedycynie amazońskiej uważany za najsilniejszy naturalny antybiotyk i środek przeciwzapalny.

1. Historia: Balsam Jezuitów Copaiba trafiła do Europy już w XVII wieku dzięki Jezuitom, którzy zauważyli, że Indianie używają jej niemal na wszystko. W starych pismach medycznych figurowała jako „Balsam Jezuitów” i była głównym lekiem na przewlekłe zapalenie oskrzeli, astmę i problemy skórne.

2. Skóra, Grzybica i Stany Zapalne (Aromaterapia i Użytek Zewnętrzny) Copaiba zawiera rekordową ilość **beta-kariofilenu** (seskwiterpen), który ma silne działanie przeciwzapalne.

- **Skóra:** Tradycyjnie smaruje się nią rany, trądzik, łuszczycę i egzemy.
- **Grzybica:** Indianie z powodzeniem używają jej do likwidacji grzybicy paznokci i skóry (wystarczy smarować zmienione miejsce).
- **Ból:** Podczas masażu pomaga łagodzić bóle stawów i mięśni.

3. Badania: „Naturalna chemioterapia”? Biolog Petr Chobot w swoich wykładach zwraca uwagę na fascynujące wyniki badań laboratoryjnych (in vitro). Żywica zawiera unikalne substancje, takie jak **kolawenol** i **kwas kaurenowy**.

- Badania sugerują, że substancje te mogą hamować wzrost komórek nowotworowych, szczególnie w przypadku raka płuc, jelita grubego i czerniaka.
- W tradycyjnej medycynie plemiennej żywicę stosuje się wewnętrznie (w kroplach) w leczeniu wrzodów żołądka i silnych stanów zapalnych w organizmie, przy czym w przeciwieństwie do leków syntetycznych nie uszkadza ona błony śluzowej żołądka.

4. Drogi oddechowe i Nietrzymanie moczu W tradycji peruwiańskiej Copaiba jest uważana za mistrza w leczeniu dróg oddechowych.

- Stosowana przy silnym kaszlu, zapaleniu oskrzeli i anginie (płukanie gardła lub smarowanie).
- Ciekawostką jest jej tradycyjne zastosowanie przy dziecięcym nietrzymaniu moczu, gdzie według etnomedycyny wzmacnia drogi moczowe.

Uwaga: Zgodnie z przepisami UE produkt ten jest często klasyfikowany jako surowiec do aromaterapii lub użytku kosmetycznego. Informacje o zastosowaniu wewnętrznym opierają się wyłącznie na tradycyjnej etnomedycynie południowoamerykańskiej i służą celom edukacyjnym.

HU MAGYAR VERZIÓ

A dokumentum címe: Etnobotanikai áttekintés: Copaiba (*Copaifera officinalis*) **Alcím:** Amazónia „Folyékony aranya” – A jezsuita balzsamtól a modern kutatásokig

Bevezetés: A fa, amely gyógyító nedvet sír A Copaiba egy hatalmas amazóniai fa, amelyet az őslakosok az „erdő csodájának” neveznek. Az értékes olajos gyantát (oleorezin) a törzs kémleletes megcsapolásával nyerik, hasonlóan a juharsziruphoz. Ezt az aranyszínű folyadékot az amazóniai etnomedicinában a legerősebb természetes antibiotikumnak és gyulladáscsökkentőnek tartják.

1. Történelem: Jezsuita balzsam A Copaiba már a 17. században eljutott Európába a jezsuitáknak köszönhetően, akik észrevették, hogy az indiánok szinte mindenre használják. A régi orvosi iratokban „Jezsuita balzsamként” szerepelt, és a krónikus hörghurut, az asztma és a bőrproblémák fő gyógyszere volt.

2. Bőr, Gombák és Gyulladások (Aromaterápia és Külső használat) A Copaiba rekordmennyiségű **béta-kariofillént** (szeszkviterpén) tartalmaz, amely erős gyulladáscsökkentő hatással rendelkezik.

- **Bőr:** Hagyományosan sebekre, aknéra, pikkelysömörre és ekcémára kenik.
- **Gombák:** Az indiánok sikerrel használják köröm- és bőrgomba ellen (elegendő az érintett területet bekenni).
- **Fájdalom:** Masszázs során segít enyhíteni az ízületi és izomfájdalmakat.

3. Kutatás: „Természetes kemoterápia”? Petr Chobot biológus előadásában felhívja a figyelmet a laboratóriumi vizsgálatok (in vitro) lenyűgöző eredményeire. A gyanta olyan egyedülálló anyagokat tartalmaz, mint a **kolavenol** és a **kaurensav**.

- A kutatások azt sugallják, hogy ezek az anyagok gátolhatják a daganatos sejtek növekedését, különösen tüdő-, vastagbélrák és melanóma esetén.
- A törzsi hagyományos gyógyászatban a gyantát belsőleg (cseppenként) használják gyomorfekély és erős testi gyulladások kezelésére, miközben a szintetikus gyógyszerekkel ellentétben nem károsítja a gyomornyálkahártyát.

4. Légutak és Inkontinencia A perui hagyományban a Copaibát a légutak mesterének tartják.

- Erős köhögés, hörghurut és mandulagyulladás esetén alkalmazzák (toroköblögetés vagy kenetetés).
- Érdeklenség a hagyományos felhasználása gyermekkori inkontinencia (ágybavizelés) esetén, ahol az etnomedicina szerint megerősíti a húgyutakat.

Figyelmeztetés: Az EU jogszabályai szerint ez a termék gyakran aromaterápiás vagy kozmetikai alapanyagként van besorolva. A belsőleges használatra vonatkozó információk

kizárólag a hagyományos dél-amerikai etnomedicinán alapulnak, és oktatási célokat szolgálnak.